

ЗМІСТ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ ЗА ВИЯВЛЕННЯМ ТА РОЗСЛІДУВАННЯМ НАРКОЗЛОЧИНІВ

THE ESSENCE OF PROSECUTORIAL SUPERVISION OVER THE DETECTION AND INVESTIGATION OF DRUG CRIMES

Шеліховська І.Ю., аспірантка наукової лабораторії
з проблем протидії злочинності

Навчально-науковий інститут № 1 Національної академії внутрішніх справ

У статті розглянуто основну теоретичну категорію, необхідну для комплексного дослідження прокурорського нагляду за виявленням та розслідуванням наркозлочинів – його зміст. Аби розкрити цей зміст було виконано два завдання. Перше – сформульоване авторське розуміння змісту поняття «прокурорський нагляд» загалом. Друге – встановлено особливості прокурорського нагляду за виявленням та розслідуванням наркозлочинів й з'ясовано вплив цих особливостей на його зміст.

В ході дослідження встановлено, що зміст прокурорського нагляду за виявленням та розслідуванням кримінальних правопорушень є різновидом діяльності прокурора, яка має на меті забезпечення функціонування суб'єктів оперативно-розшукової діяльності та органів досудового розслідування у суворій відповідності до законодавства України шляхом спостереження за їх роботою, вжиття заходів щодо її ефективної організації, виявлення порушень під час її здійснення (або виявлення відсутності роботи), запобігання зазначеним порушенням (або бездіяльності) та їх усунення у разі виявлення. Заходи з виконання цих завдань відповідають конкретним діям прокурора з реалізацій його повноважень, передбачених ст. 14 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» та ч. 2 ст. 36 КПК України.

Прокурорський нагляд за виявленням та розслідуванням наркозлочинів відрізняється від інших видів такого нагляду методикою, організацією і тактикою, що зумовлено оперативно-розшуковими та криміналістичними особливостями виявлення та розслідування цих кримінальних правопорушень. Засади такої методики, організації і тактики слід визначати ґрунтуючись на вказаних особливостях та визначеному вище розумінні змісту прокурорського нагляду за виявленням та розслідування кримінальних правопорушень.

При цьому, зміст прокурорського нагляду не залежить від категорії кримінальних правопорушень, протидію яким здійснюють піднаглядні суб'єкти. Формулювання поняття прокурорського нагляду, як головної теоретичної категорії дослідження певних його видів, має ґрунтуватися на положеннях чинного законодавства України та бути загальним для усіх видів кримінальних правопорушень.

Ключові слова: прокурорський нагляд, наркозлочини; законність, досудове розслідування, оперативно-розшукова діяльність.

The article deals with the main theoretical category necessary for a comprehensive study of prosecutorial supervision over the detection and investigation of drug crimes – its essence. To reveal this content, two tasks are performed. The first is a formulated author's understanding of the essence of "prosecutorial supervision" in general. Second, the peculiarities of the of prosecutorial supervision over the detection and investigation of drug crimes are established and the influence of these peculiarities on its content is clarified.

During the research, it is established that the essence of prosecutorial supervision over the detection and investigation of criminal offenses is a type of prosecutor's activity, which aims to ensure the functioning of the subjects of operational search activities and pre-trial investigation bodies in strict accordance with the legislation of Ukraine by observing their work, to take action for it's effective organization, to detect violations during its implementation (or detection of absence of work), to prevent these violations (or inaction) and their elimination in case of detection. The measures for the performance of these tasks correspond to the specific actions of the prosecutor on implementation of authorities under Article 14 of the Law of Ukraine "On operative-search activity" and Part 2 of Article 36 of the CPC of Ukraine.

Prosecutorial supervision over the detection and investigation of drug crimes differs from other types of such supervision in terms of methodology, organization, and tactics, which is determined by the operational search and forensic features of the detection and investigation of these criminal offenses. The principles of such methodology, organization and tactics should be determined based on the specified features and the above-defined understanding of the essence of prosecutorial supervision over the detection and investigation of criminal offenses.

At the same time, the essence of prosecutorial supervision does not depend on the category of criminal offenses, which are countered by supervised entities. The formulation of the essence of prosecutorial supervision as the main theoretical category of study of certain of its types, should be based on the provisions of the current legislation of Ukraine and should be common to all types of criminal offenses.

Key words: prosecutorial supervision, drug crimes, legality, pre-trial investigation, operational search activities.

Постановка проблеми. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів в теперішній час отримали масовий характер та тенденцію до поступового зростання кількісних показників. При цьому, унаслідок латентності цих протиправних діянь офіційна статистика нездатна відбити реальні масштаби наркозлочинності [1, с. 317].

Збройна агресія з боку російської федерації та, як наслідок, скрутне соціально-економічне становище справляють негативний вплив на психологічний стан багатьох людей, що призводить до зростання кола споживачів наркотиків. З іншого боку, надприбутки від наркобізнесу зумовлюють його значне зростання. Розширюється і його корупційна складова (за рахунок залучення до забезпечення та захисту даного виду протизаконної діяльності працівників правоохоронних органів, які в окремих випадках беруть особисту участь у організації наркобізнесу) [2].

Викладене зумовлює актуальність питань протидії наркозлочинам, у тому числі, з використанням засобів запобігання корупції, одним з яких є розмежування функцій державних органів щодо розслідування злочинів, нагляду

за законністю цієї діяльності та судового контролю за нею.

Важливою складовою протидії наркозлочинам є прокурорський нагляд за їх виявленням та розслідуванням. Викладене зумовлює необхідність наукової розробки питань нормативно-правового регулювання та організації прокурорського нагляду за виявленням та розслідуванням наркозлочинів. Проте, це можливо зробити лише за умови чіткого розуміння змісту такого нагляду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти протидії наркозлочинам протягом усього періоду Незалежності України досліджували вітчизняні фахівці в галузі кримінології, кримінального права та процесу, криміналістики, оперативно-розшукової діяльності (ОРД). Останніми роками за результатами таких досліджень розроблено, опубліковано та впроваджено у практичну діяльність рекомендації для працівників оперативних підрозділів та слідчих правоохоронних органів.

Так С. В. Албул, С. В. Андрусенко у 2018 році представили методичні рекомендації щодо методики підготовки й тактики проведення окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальних про-

вадженнях про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів [3].

У інших методичних рекомендаціях, підготовлених колективом Харківського національного університету внутрішніх справ та практичними працівниками Національної поліції України й датованих 2021 роком, подано кримінально-правову та криміналістичну характеристику, алгоритми виявлення та досудового розслідування збуту наркотичних засобів з використанням Інтернету, у тому числі у безконтактний спосіб, зокрема, через здійснення розрахунків за товар у криптовалюти [4].

Одною з останніх комплексних наукових праць, що мають вагомим практичне значення для забезпечення ефективної протидії наркозлочинам стала монографія М. В. Корнієнка та Д. В. Головіна «Контроль за вчиненням злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: організаційно-правові аспекти» (2022 р.). У цій праці дослідники подають детальну характеристику контролю за вчиненням злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, здійснюють аналіз цієї дії з позицій кримінального процесу та криміналістики, визначають особливості її організації і тактики, обґрунтовують конкретні заходи забезпечення безпеки осіб, які залучаються до її проведення [5].

Невирішені раніше проблеми. Разом з тим, практичним питанням прокурорського нагляду за виявленням та розслідуванням наркозлочинів сьогодні бракує уваги з боку науковців. Це зумовлює спроби практиків самостійно аналізувати слідчу, судову та прокурорську практику та робити власні узагальнення [6]. Проте, лише за нерозривного зв'язку теорії та практики можна виробити життєздатні засади досліджуваного виду діяльності. Їх розробка має ґрунтуватися на відповідному теоретичному підґрунті, до якого, насамперед, належить чітке розуміння змісту основних категорій. Адаже одною з головних умов ефективності будь-якого наукового дослідження є однозначність розуміння ключових понять, що становлять його термінологічний апарат [7, с. 28].

Мета даної статті – розкрити зміст прокурорського нагляду за виявленням та розслідуванням наркозлочинів. Досягнення цієї мети зумовлює необхідність виконання двох взаємопов'язаних завдань: по-перше, визначити зміст поняття «прокурорський нагляд» загалом; по-друге, встановити особливості прокурорського нагляду за виявленням та розслідуванням наркозлочинів й з'ясувати вплив цих особливостей на його зміст.

У юридичній науковій літературі поняття та зміст прокурорського нагляду часто визначають через його об'єкт та предмет, напрямки, межі, сукупність повноважень прокурора (передбачених законом та підзаконними нормативно-правовими актами), встановлення критеріїв розмежування та взаємозв'язку нагляду та контролю тощо.

Усі названі ознаки, безумовно, заслуговують на врахування для розуміння сутності прокурорського нагляду. Проте, у даному дослідженні вважаємо доцільним застосувати універсальний підхід, який М. А. Погорецький запропонував для визначення змісту будь-якої юридичної діяльності. Із застосуванням цього підходу вчений влучно розкрив зміст кримінальної процесуальної та оперативно-розшукової діяльності [8, с. 153].

Основу даного підходу складає те, що для розкриття змісту певного виду юридичної діяльності потрібно окреслити її мету, завдання, суб'єктів та їх конкретні дії, спрямовані на виконання завдань та досягнення мети [8, с. 153]. Не викликає сумнівів належність прокурорського нагляду до категорії діяльності та його юридична спрямованість.

Застосування окресленого вище підходу будемо сполучати з аналізом чинного законодавства України. Адаже лише положення нормативно-правових актів (а не певні

теоретичні висновки) формують об'єктивну правову реальність. До того ж підходи різних науковців, як і підходи законодавців різних країн до розуміння змісту прокурорського нагляду [9; 10] суттєво різняться. Тож варто орієнтуватися на константи, які визначені вітчизняним законодавцем.

Найбільш елементарним питанням з тих, що були визначені нами вище, як складові розуміння змісту прокурорського нагляду є визначення кола його суб'єктів. Адаже відповідь на це питання є очевидною, оскільки її закладено у самому терміні. До того ж сукупний аналіз норм ст. 131-1 Конституції України, Закону України «Про прокуратуру», ст. 36 КПК України свідчить, що прокурорський нагляд здійснюється винятково прокуратурою (конкретними прокурорами) та не може бути покладений на будь-який інший державний орган.

Мету існування прокуратури та її діяльності у Конституції законодавець не визначає. Проте, це зроблено у ст.1 Закону України «Про прокуратуру», де вказано: «Прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому цим Законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави».

Така мета діяльності прокуратури (захист прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави) є дуже широкою та у загальних рисах співпадає з метою діяльності суду та інших правоохоронних органів, а також кореспондується з завданнями кримінального провадження, зазначеними у ст. 2 КПК України. Проте, це не суперечить юридичній логіці, оскільки, для досягнення цієї мети різні органи, у тому числі і прокуратура, виконують специфічні (притаманні лише їм) завдання та послугуються специфічними методами й заходами.

Функції прокуратури, а фактично ті завдання, які на неї покладено, законодавець розкриває як у ст. 131-1 Конституції України так і у ст. 2 Закону України «Про прокуратуру». При цьому, виконання зазначених завдань (функцій) можна ототожнити з окремими видами прокурорської діяльності, які у свою чергу, є складними, та мають власну мету, завдання й конкретний арсенал повноважень щодо дій з виконання завдань і досягнення мети. Одним з таких видів діяльності є нагляд, предмет якого по-різному сформульовано у Конституції України та Законі України «Про прокуратуру».

Відповідно до Конституції України, нагляд здійснюється за «негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку». Згідно з Законом України «Про прокуратуру» – «за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство»¹.

Очевидно, що останнє формулювання наділяє прокурорський нагляд більш широким змістом через те, що він здійснюється не лише щодо певних дій, а й рішень суб'єктів оперативно-розшукової діяльності та органів досудового розслідування. При цьому, на відміну від Конституції України, Закон України «Про прокуратуру» не обмежує перелік цих дій гласними та негласними, слідчими та розшуковими, а охоплює усі процесуальні дії в межах досудового розслідування та заходи, що проводяться в межах оперативно-розшукової діяльності.

Вважаємо, що в цій частині формулювання Закону України «Про прокуратуру» щодо наглядової діяльності

¹ Нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян у даній роботі ми не розглядаємо, оскільки він перебуває поза межами предмета даного дослідження, а також з огляду на те, що відповідно до ст. 9 перехідних положень Конституції України цей вид діяльності прокуратури має бути скасований з набранням чинності законом про створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій.

прокурора є більш коректними та цілком відповідають вимогам міжнародних нормативно-правових актів, що установлюють стандарти діяльності прокуратури [11; 12].

Одночасно ст. 131-1 Конституції України покладає на прокуратуру завдання з організації і процесуального керівництва досудовим розслідуванням. А ч. 2 ст. 36 КПК України розглядає процесуальне керівництво досудовим розслідуванням як форму нагляду за дотриманням законів під час такого розслідування.

Як слушно зазначає В. М. Сущенко, використання у Конституції України та кримінальному процесуальному законі терміну «процесуальне керівництво» як ключового змісту традиційної функції «нагляду прокурора за досудовим розслідуванням» наповнює його новим змістом. По суті це означає, що саме на прокурора покладається обов'язок організації всього процесу досудового розслідування, визначення його напрямів, координація проведення процесуальних дій, забезпечення дотримання під час кримінального провадження вимог законів України. [13, с. 8].

Грунтуючись на викладеному, а також на аналізі наглядових повноважень прокурора, зазначених у ч. 2 ст. 36 КПК України, ст. 25 Закону України «Про прокуратуру», ст. 14 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», доходимо висновку, що у сучасних правових реаліях визначення прокурорського нагляду, що надавалися науковцями декілька років тому не відповідають його сучасному змісту. Це зумовлено не лише запровадженням процесуального керівництва, як форми прокурорського нагляду, а скасуванням так званого «загального нагляду» шляхом внесення змін до Конституції та законів України.

Так, В. В. Липівський за результатами дослідження, завершеного у 2016 році дійшов висновку, що прокурорський нагляд є самостійним, специфічним видом державної діяльності, який полягає у перевірці уповноваженим суб'єктом конкретного об'єкта, суворого дотримання ним законів для попередження та виявлення порушень чинного законодавства, прав і свобод людини та громадянина [14, с. 168].

По суті визначення прокурорського нагляду як перевірки дій конкретного об'єкта на предмет дотримання законності було правильним. Але сьогодні невід'ємною ознакою наглядової діяльності прокурора є те, що вона охоплює лише сферу кримінальної юстиції, тобто діяльність правоохоронних органів щодо виявлення та документування кримінальних правопорушень (оперативно-розшукова протидія) та їх розслідування. Крім того, до змісту наглядової діяльності прокурора входить не лише спостереження з метою виявлення порушень законності в діяльності оперативних підрозділів та органів досудового розслідування, а й заходи щодо забезпечення неухильного виконання покладених на них законом функцій, запобігання зазначеним порушенням та їх усунення у разі виявлення. Окреслені положення вважаємо можливим розглядати як завдання прокурорського нагляду, що слугують досягненню його мети (забезпечення функціонування суб'єктів ОРД та органів досудового розслідування у суворій відповідності до законодавства України). Ця мета зарховує як ефективну реалізацію покладених законом на зазначені структури повноважень, так і дотримання законності під час такої реалізації.

Діями (або заходами), що необхідні для досягнення мети прокурорського нагляду є акти реалізації тих повноважень, якими наділяє прокурорів ст. 14 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» та ч. 2 ст. 36 КПК України. До таких дій, серед іншого, належать: безперешкодне відвідування службових приміщень підрозділів, що здійснюють ОРД, надання письмових вказівок про проведення оперативно-розшукових заходів; витребування та перевірка розпоряджень, інструкцій, наказів та інших актів щодо ОРД, відібрання пояснень у посадових осіб

оперативних підрозділів, перевірка оперативно-розшукових справ, реєстраційних, облікових, звітних, статистичних, аналітичних документів та інших відомостей щодо здійснення оперативно-розшукових заходів (в частині нагляду за ОРД); надання слідчому доручень на проведення процесуальних дій, особисте проведення таких дій та участь у них, скасування незаконних та необґрунтованих постанови слідчих та ін. (в частині нагляду за досудовим розслідуванням).

Аналіз сутності зазначених дій прокурора, які відповідно до законодавства охоплюються його наглядовою діяльністю, дає підстави стверджувати, що в теперішній час її юридично унормований зміст виходить за межі, розуміння нагляду як спостереження (таке розуміння характерне для теорії права [15]). Крім того, і конституційне повноваження прокурора щодо організації досудового розслідування свідчить про включення законодавцем до змісту прокурорського нагляду не лише пасивного спостереження та реагування на порушення у разі їх виявлення, а й активних дій аби ініціювати та скеровувати роботу слідчого у потрібному напрямку.

У теорії та практиці прийнято відмежовувати (окремо розглядати) прокурорський нагляд за оперативно-розшуковою діяльністю та досудовим розслідуванням. Так, організація нагляду за додержанням законів органами, що провадять ОРД та організація діяльності прокурорів у кримінальному провадженні регламентуються різними наказами генерального прокурора [16; 17]. На рівні місцевих прокуратур ці види нагляду покладено на різних прокурорів, а їх повноваження визначені у різних законах (КПК України та Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність»). Викладене дає підстави і для окремого розгляду змісту цих двох видів нагляду.

Проте, аналіз оперативної, слідчої та прокурорської практики дає підстави для висновку, що нагляд за оперативно-розшуковою протидією та досудовим розслідування окремих видів кримінальних має розглядатися як єдиний комплекс дій (цілісна, системна діяльність). Так, раніше проведені нами дослідження засвідчили, що «виявлення та розслідування наркозлочинів є двома послідовно розташованими в часі складовими (етапами) єдиного процесу, що має власні особливості, обумовлені специфікою протиправної діяльності. Цей процес об'єктивно потребує зовнішнього моніторингу (з можливістю втручання та корегування) через високі ризики, що його суб'єкти (оперативні підрозділи та органи досудового розслідування) можуть ігнорувати приписи законодавства. Роль такого моніторингу теоретично і практично відіграє лише прокурорський нагляд. Останній через специфіку наркозлочинів та особливості їх виявлення і розслідування набуває власних характерних рис. Тому прокурорський нагляд за виявленням та розслідуванням наркозлочинів потрібно виокремлювати як специфічний напрям діяльності прокуратури, що підлягає науковому дослідженню з метою розроблення його теоретичних засад, науково обґрунтованих практичних рекомендацій щодо забезпечення його ефективності, а також виявлення проблем, що існують у цій сфері та визначення шляхів їх вирішення» [18, с. 168].

Таким чином, нагляд прокурора за виявленням та розслідуванням наркозлочинів має власні методичні, організаційні й тактичні особливості, зумовлені специфікою оперативно-розшукової протидії та досудового розслідування цих кримінальних правопорушень. Така специфіка проявляється у змісті, переліку, послідовності заходів, що вживаються для виявлення та оперативно-розшукового документування наркозлочинів, процесуальних дій в межах їх досудового розслідування.

Дана специфіка має урахуватись для проведення спеціалізації прокурорів, яка є невід'ємною вимогою багатьох міжнародних нормативно-правових актів щодо функціонування прокуратури. Так, у п. 8 Рекомендації Rec (2000)

19 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя Ухваленої Комітетом Міністрів Ради Європи 6 жовтня 2000 року, зазначається: «Для того, щоб ефективніше реагувати на поширені види злочинності, а саме організованої, необхідно розглядати спеціалізацію як пріоритет організації прокурорів з точки зору навчання і кар'єри» [19].

Виокремлення спеціалізації прокурорів нагляді за виявленням та розслідуванням наркозлочинів доцільна не лише з огляду на оперативно-розшукові та криміналістичні особливості протидії цим кримінальним правопорушенням, а й позицій наявних кримінально-правових особливостей їх юридичної кваліфікації, наявності спеціальних підстав звільнення винних від кримінальної відповідальності.

Водночас запровадження окресленої спеціалізації прокурорів не впливає на їх правовий статус як суб'єктів нагляду за діяльністю оперативних підрозділів та органів досудового розслідування (їх наглядові повноваження залишаються незмінними). Так само, методичні, організаційні і тактичні особливості прокурорського нагляду за виявленням та розслідуванням наркозлочинів не спричиняють зміну мети та кола завдань прокурорського нагляду загалом. Відповідно і зміст даного виду нагляду буде тотожний змісту прокурорського нагляду за виявленням та досудовим розслідуванням будь-якого виду кримінальних правопорушень.

Висновки. Прокурорський нагляд за виявленням та розслідуванням кримінальних правопорушень є різно-

видом діяльності прокурора, яка має на меті забезпечення функціонування суб'єктів ОРД та органів досудового розслідування у суворій відповідності до законодавства України шляхом спостереження за їх роботою, вжиття заходів щодо її ефективної організації, виявлення порушень під час її здійснення (або виявлення відсутності роботи), запобігання зазначеним порушенням (або бездіяльністю) та їх усунення у разі виявлення. Заходи з виконання цих завдань відповідають конкретним діям прокурора з реалізацій його повноважень, передбачених ст. 14 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» та ч. 2 ст. 36 КПК України.

Розуміння змісту прокурорського нагляду загалом дає можливість застосовувати це розуміння незалежно від того якому саме виду кримінальних правопорушень протидіє піднаглядний суб'єкт. Мета та завдання такого нагляду, дії прокурора з їх реалізації залишаються незмінними, зокрема і щодо виявлення та розслідування наркозлочинів.

Прокурорський нагляд за виявленням та розслідуванням наркозлочинів відрізняється від інших видів такого нагляду методикою, організацією і тактикою, що зумовлено оперативно-розшуковими та криміналістичними особливостями виявлення та розслідування цих кримінальних правопорушень. Засади цієї методики, організації і тактики слід визначати, ґрунтуючись на вказаних особливостях та визначеному вище розумінні змісту прокурорського нагляду за виявленням та розслідування кримінальних правопорушень, що і становить перспективи подальших наукових досліджень даного напрямку.

ЛІТЕРАТУРА

- Собко Г. М., Мох Т. П. Кримінологічні аспекти та профілактика наркозлочинності. Київський часопис права. 2023. № 1. С. 317–320. DOI <https://doi.org/10.32782/kj/2023.1.48>
- Колишніх та діючих поліцейських Львівщини викрито на збуті наркотиків та фальсифікації злочинів – внутрішня безпека Нацполіції <https://www.npu.gov.ua/news/kolishnikh-ta-diyuchikh-politseyskikh-lvivshchini-vikrito-na-zbuti-narkotikiv-ta-falsifikatsii-zlochiviv-vnutrishnya-bezpeka-natspolitsii>
- Албул С. В., Андрусенко С. В. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: тактика проведення окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій: методичні рекомендації Одеса : ОДУВС, 2018. 100 с.
- Досудове розслідування злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних, сильнодіючих речовин, отруйних сильнодіючих лікарських засобів із використанням сучасних телекомунікаційних та інших технологій / [М. Цуцкірідзе, С. Гайду, О. Юхно та ін.]. Харків : Харківський національний університет внутрішніх справ; «Факт», 2021. 188 с.
- Корнієнко М. В., Головін Д. В. Контроль за вчиненням злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: організаційно-правові аспекти : монографія Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 188 с.
- Мустеця І. В., Пелешук О. М., Василенко О. Ю. та ін. Рекомендації щодо здійснення процесуального керівництва досудовим розслідуванням кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, у тому числі вчинених із застосуванням новітніх інформаційних технологій: методичні рекомендації. Офіс генерального прокурора. 2022. 45 с.
- Бабошин А. М. Прокурорський нагляд за документуванням злочинів у сфері банківського кредитування оперативними підрозділами: дис. канд. юрид. наук. Спец.: 12.00.09. – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. Луганськ. 2015. 299 с.
- Погорецький М. А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: монографія. Х.: Арсіс, ЛТД, 2007. 576 с.
- Драч Д. Прокурорський нагляд: український та європейський досвід. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 5. С. 132–136.
- Білокінь Р. М. Міжнародні стандарти нагляду прокурора за дотриманням законності у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2023. Серія ПРАВО № 78, ч. 2 С. 256–262.
- Керівні принципи ООН щодо ролі обвинувачів, що були прийняті VII Конгресом ООН із запобігання злочинності і поведження з правопорушниками (Гавана, Куба 27 серпня – 7 вересня 1990 р.) [Електронний ресурс] / Сайт ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_859
- Рекомендація Rec (2000) 19 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2000_19_2000_10_6.pdf
- Сущенко В. М. Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням: поняття, зміст, планування та організація : монографія. Харків : Право, 2018. 224 с.
- Ліпівський В. В. Поняття та правова природа прокурорського нагляду. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 3. С. 165–169.
- Вітвіцький С. С. Співвідношення термінів «контроль» та «нагляд»: проблеми теорії, аналіз законодавства. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. Серія: «Юриспруденція». 2014. № 12. Т. 1 С. 93–96.
- Про організацію нагляду за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність: Наказ Генерального прокурора від 08 вересня 2023 року № 523.
- Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні: Наказ Генерального прокурора від 30 вересня 2021 р. № 309.
- Шеліховська І. Ю. Нагляд за виявленням та розслідуванням наркозлочинів як специфічний напрям прокурорської діяльності. *Нове українське право*. 2023. № 2. С. 163–169.
- Рекомендація Rec (2000) 19 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2000_19_2000_10_6.pdf